

Shakespeare

interpretat de Adrian
Papahagi

Othello
Poveste de iarnă

POLIROM
2022

Cuprins

<i>Lămurire preliminară</i>	5
Othello	11
Poveste de iarnă	85
<i>Texte citate</i>	165

Ajutat de câteva personaje providențiale și de oracolul delfic, timpul, *edax rerum*, triumfă în mod surprinzător împotriva morții¹. La începutul actului IV, asistăm chiar la prosopopeea lui, căci Timpul urcă pe scenă cu funcție de cor și le explică spectatorilor ce s-a întâmplat în cei șaisprezece ani care separă episoadele „poveștii lui” (IV.1, 14). Acea perioadă, în care Perdita, fiica sortită pieirii de tiranicul său tată, Leontes, s-a transformat într-o splendidă prințesă e triumful Timpului. Asistăm astfel la o inversare a timpului tragic, care conduce inexorabil la moarte; timpul romantic lucrează providențial salvând, tămăduind și maturizând oamenii. Povestea

---

1. Inga-Stina Ewbank, „The Triumph of Time in *The Winter's Tale*”, *Review of English Studies* 5 (1964), pp. 83-100. R. A. Foakes insistă asupra naturii ambigue a timpului, care vindecă și ucide deopotrivă (*Shakespeare. The Dark Comedies to the Last Plays: From Satire to Celebration*, Charlottesville: The University Press of Virginia, 1971, p. 130).

de iarnă a gelosului Leontes și a nefericitei sale soții Hermiona se transformă astfel în povestea primăvărată a tânărului cuplu princiar, Perdita și Florizel.

Ca în celelalte piese compuse în ultima parte a carierei, Shakespeare gravitează în jurul relației dintre fiice și tați (Marina și Pericle, Innogen și Cymbeline, Perdita și Leontes, Miranda și Prospero)¹. Suzanne Gossett citește această obsesie în cheie biografică², întrucât după moartea prematură a fiului, Hamnet, în 1596, Shakespeare îmbătrânește ca tată a două fete, Susanna

-
1. Cyrus Hoy, „Fathers and Daughters in Shakespeare's Romances”, în *Shakespeare's Romances Reconsidered*, ed. Carol McGinnis Kay, Henry E. Jacobs, Lincoln și Londra: University of Nebraska Press, 1978, pp. 77-90.
  2. Suzanne Gossett, „‘You Not Your Child Well Loving’: Text and Family Structure in *Pericles*”, în *A Companion To Shakespeare's Works IV: The Poems, Problem Comedies, Late Plays*, ed. Richard Dutton, Jean E. Howard, Oxford: Blackwell, 2003, p. 361.

și Judith¹. Să notăm că mamele sunt absente în *Cymbeline* și *Furtuna* sau socotite moarte până în ultima scenă din *Pericle* și *Poveste de iarnă*.

Marina, Innogen, Perdita și Miranda simbolizează victoria primăverii asupra iernii, dar niciunde această structură mitologică nu e mai vizibilă decât în *Poveste de iarnă*. Titlul piesei, subtitlul sursei acesteia, repetatele simboluri florale, „învierea” finală a Hermionei și cuplul pe care îl închipuie mama și fiica revenite de pe lumea cealaltă, precum Demetra și Persefona, ne duc cu gândul la străvechi rituri agrare și la mitul eternei reînțoarceri.

Timpul și spațiul sunt atent structurate în ultimele piese. În *Furtuna*, acțiunea se limitează la spațiul unei mici insule și a trei sau patru ore, în timp ce *Pericle* e

---

1. Recomand biografia lui Samuel Schoenbaum, *William Shakespeare: A Compact Documentary Life*, Oxford: Oxford University Press, 1987.

cele două se face vinovat de distrugerea întregii sale familii: micul prinț Mamillius, regina Hermiona și pruncul nou-născut Perdita.

Al doilea episod are loc șaisprezece ani mai târziu, pe meleagurile Boemiei, în plină primăvară. Această veritabilă comedie pastorală este dominată de Perdita, fiica lui Leontes, salvată cu prețul vieții de curteanul inimos Antigonus. Perdita a crescut între păstori și o găsim conducând, costumată ca zeița Flora, sărbătoarea de tunsul oilor. Dragostea primăvăratică a prințului Florizel pentru divina ciobăniță Flora și opoziția iernatică a regelui Polixenes sunt premisele unui nou conflict, dar acesta nu e dus până la capăt. Iarna a slăbit, primăvara învinge.

În a treia secvență, Perdita și Florizel se refugiază în Sicilia, și astfel primăvara revine în țara regelui Iarnă. Acest ultim act, care culmină cu învierea simbolică a Hermionei, este cu adevărat „feeria romantică”, pentru a prelua termenul fericit al

Monicăi Matei-Chesnoiu¹. Acțiunea nu mai e nici tragică, nici comică, ci miraculoasă, iar sentimentul dominant e mirarea (*wonder*).

Avem deci trei piese într-una singură: tragedie, comedie pastorală și feerie romantică – de unde și ezitarea criticilor când trebuie să încadreze piesa. Cum observă T. G. Bishop, Shakespeare pare să treacă în revistă, la sfârșit de carieră, genurile dramatice în care a excelat². Această varietate îl încurajează pe Harold Bloom să considere *Poveste de iarnă* cea mai complexă piesă scrisă de Shakespeare după *Antoniu și Cleopatra*³.

E întotdeauna instructiv să examinăm cum își adaptează Shakespeare sursele. În

-
1. Monica Matei-Chesnoiu, „Improbabila povestire de la gura sobei în variantă scenică: *Poveste de iarnă*”, în William Shakespeare, *Opere VIII*, ed. gen. George Volceanov, București: Tracus Arte, 2014, p. 339.
  2. T. G. Bishop, *Shakespeare and the Theatre of Wonder*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996, p. 146.
  3. Bloom, *Shakespeare: The Invention of the Human*, p. 639.

„O performanță impozantă, o întreprindere curajoasă, laborioasă.”

Andrei Pleșu

Othello și *Poveste de iarnă* pun în scenă aceeași patimă: gelozia. În ambele piese, bărbați geloși tună și fulgeră împotriva soțiilor nevinovate. Natura, cuprinsă de furtună, se face ecoul acestei dezordini amoroase. Furtunii masculine i se opune muzica feminină, iar Desdemona și Emilia mor cântând. În tragedie, muzica nu poate acoperi furtuna, însă în comedia târzie (*romance*) energia tragică e deturnată, iar discordia furtunii se transformă în concordia muzicii. Iago uneltește întru distrugerea Desdemonei, dar în *Poveste de iarnă* timpul și providența conspiră pentru a o salva pe Hermiona. În cheie simbolică (mai productivă decât cea „postcolonială”), albul și negrul structurează tragedia lui Othello, alături de alte binoame: înger-demon, femeie-bărbat, Venetia-Cipru, muzică-furtună.

Volumul face parte dintr-o serie care își propune să analizeze întreaga operă a lui Shakespeare.

Au mai apărut:

Sonete • *Romeo și Julieta*

Visul unei nopți de vară • *Cum vă place*

Titus Andronicus • *Hamlet*

Totu-i bine când se sfârșește bine •

Măsură pentru măsură

Troilus și Cresida • *Timon din Atena*

EDITURA POLIROM

ISBN 978-973-46-9286-6

9 789734 692866

www.polirom.ro